

RECENZE K PROJEKTU „HISTORIE JAKO LIDSKÝ PŘÍBĚH“ - VYUŽÍVÁNÍ AUTENTICKÝCH VÝPOVĚDÍ VE VÝUCE

Gabriela Baránková

JIRÁSKOVÁ V.: *„Historie jako lidský příběh“ - využívání autentických výpovědí ve výuce*. I. vyd. Praha: Čermák, 2010. Počet stran: 85. ISBN 978-80-154-8191-2

Tato recenze není recenzí v pravém slova smyslu, neboť recenzovat autentické výpovědi, na nichž je tento projekt založen, nelze. Vzhledem k tomu, že jsem měla možnost proniknout do ukázek práce s projektem, mohu referovat o obsahu, metodě a formě tohoto projektu a do značné míry i reflektovat zkušenosti a zážitky, které nestandardní zpracování projektu představuje a umožňuje.

O holocaustu, koncentračních táborech, vyhlazování Židů a zřůdnostech páchaných především na rasově nepohodlných lidech toho bylo napsáno, natočeno, a do kulturně historické pokladnice k uchování příštím generacím vloženo hodně. Dokonce tolik, že každý další pokus vyvolává pochyby, zda vůbec ještě může přinést něco nového a něčím překvapit.

Holocaust je silným tématem. Jeho zpracování zpravidla akcentuje obsahový aspekt s drsnou objektivní realitou, snad v přesvědčení, že deskripce zla, masových zločinů a jiných zvěrstev páchaných na lidech v co nejdetailejším vykreslení je fatálním prostředkem k dosažení žádoucího morálního, výchovného a vzdělávacího efektu. V úctě k množství ztracených životů a rokům odespaným z existence mnoha přeživších nelze dopustit, aby projevy takové zlovůle člověka k člověku byly zapomenuty. Na druhé straně je nezbytné si uvědomit důsledky rigidního setrvávání u tradičního způsobu prezentace národní minulosti. Od historických událostí II. světové války uplynulo více, jak půl století. Změnila se doba ve všech parametrech a s ní i lidé. Události zůstaly stejné, ale změnili se diváci, posluchači a čtenáři. Projekt doktorky Věry Jiráskové z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze nazvaný „Historie jako lidský příběh“ vědomě nekopíruje „zaběhnuté koleje“ a více sází na formu, způsob podání a metody následné aplikace.

Autorka projektu je každodenně vystavena možnosti reflexe vysokoškolské mládeže. Má jedinečnou příležitost pozorovat, jak jednostranný přístup, mo-

notónnost a deskriptivní charakter zpracování dokážou téma v očích posluchačů devalvovat. Slévají zpracování – jinak třeba i velmi hodnotná – v jeden homogenní a nepříliš přitažlivý celek. Je zbytečné, aby bylo něco a priori odmítnuto ještě před „branami poznání“ jen díky formě, která neosloví. Autorka zvažuje efektivitu používaných metod a jejich redukce na „servírování“ faktů a sdělování „suchopárných“ dat. Odtud již není daleko k poznání, že „tudy cesta nevede“, zejména ne k mladé generaci. Cítí potřebu vyrovnat se s dobovým posunem ve výuce. Zřetelně si uvědomuje, že ani o „starých věcech nelze učit postaru“. Díky letité pedagogické zkušenosti cíleně hledá a nachází. Nachází nevyužitou potencialitu v autentických výpovědích pamětníků. Obavy, strach, stres, utrpení, naděje, bolest... Prožitky a emoce se stávají nosiči dobových událostí, evokují pocity naslouchajících a předávají jim informace, které se nakonec cestou individuálních prožitků uloží. Jak nenásilný, přirozený a přitom geniálně jednoduchý transport!

Práci s autentickým svědectvím je možno přijmout jako metodu k snazšímu průniku do problematiky a zajímavějšímu vstřebávání faktů. Stejně tak je třeba ocenit četné pozitivní „vedlejší efekty“ metody, které otevírají prostor k využití projektu nejen v oblasti původního určení, tj. v oborové didaktice občanské výchovy – základů společenských věd. Mnohovrstevnatost příběhů k tomu vytváří dobré předpoklady. Vybrané výpovědi balancují na hranici objektivního a subjektivního. Ono „subjektivní“, kterého se vědy o faktech a pedagogové tak často obávají, je zde vítanou „přidanou hodnotou“ a jakousi „ingrediencí“ obzvlášťující a zlidšťující příběhy plné nesvobody, útisku, utrpení a nenávisti. Každý z účastníků tragických událostí se s minulostí subjektivně vypořádal jinak. Nakonec i ten, kdo bude s projektem pracovat, i ten, komu bude užitečný, ho bude vnímat po svém. Podstata společensko-historického a tragicky lidského problému však zůstane stejná. Díky tomu je projekt nadčasový.

Výpovědi jsou nasáklé niternými myšlenkami svědků holocaustu a jejich zpracovanými i nezpracovanými emocemi. Je velmi zajímavé je percipovat a dál s nimi pracovat, např. z hlediska psychologického. Právě v tom spočívá význam autentické výpovědi, že vrství dvě výkladové polohy – „obsah výpovědi“ vztahující se k dobovému dění a osobněji laděné „vlastní sdělení“. Posluchač nebo čtenář má možnost vzpomínky pamětníků vnímat buď globálně, anebo „přepínat“ mezi jednotlivými platformami pohledu. Pokaždé se mu příběh vyjeví v jiné dimenzi, pokaždé se mu dostane jiného druhu poznání.

Je to právě důmyslný přístup k matérii, který odklání projekt od tuctovosti, poutá k němu pozornost a zvyšuje jeho využitelnost a celkovou hodnotu.

Pokud jde o koncepci projektu, nosnou linií zaujímá Zpověď Arnošta Lustiga. Při práci s textem je možno ji buď paralelně nebo alternativně vyslechnout přímo z kompaktu. Nabízená varianta je z didaktického – metodického hlediska zajímavá, neboť respektuje zvláštnosti stylu práce osob, jimž je projekt určen – někomu je bližší auditivní přístup, jiný se spokojí s koncentrovaným slovním přepisem. Alternativa současně překlenuje případnou nedostupnost kompaktu.

K jednotlivým tematizacím Lustigova vyprávění se průběžně vztahují výpovědi dalších, dobou a událostmi dotčených osob. Výběr pamětníků je proveden pečlivě s ohledem na tématické zaměření, čas a prostor tak, aby mohlo dojít k pokrytí, doplnění a vzájemnému prolnutí informací v rámci historického kontextu. Autorce se při výběru podařilo uhlídat výslednou „barevnost“ celku. Výběrem postihla jak pohledy mužů, tak i žen, prostých „vězňů“ i člena sonderkomanda, vzpomínky vztahující se bezprostředně k dění v koncentračních táborech, ale také k osobnímu a rodinnému životu. „Lidské příběhy historie“, jak je Jirásková nazývá, se skládají jako puzzle. Starostlivý výběr pamětníků a vzpomínek se autorce vyplácí. Odměňuje ji konkordanci hned na několika místech sdělení.

Lustig je osobnost a velký vypravěč. Posluchače zaujme v prvním momentu.

Vypráví životní příběh bez příkras, z pozice svobodného člověka, jako by ho tak blízký kontakt se smrtí opravňoval k nadhledu snad úplně nad vším. Neobává se, že bude pochopen jinak, ani nedává veřejnosti žádný návod k tomu, „jak“ má být pochopen. Je to „jeho příběh“, a je na každém, zda a nakolik jej přijme. Lustigovo vnímání „štěstí“ a „náhody“ by za normálních okolností mohlo být považováno za přehnané až cynické. Jenže okolnosti viděné prizmatem té doby nebyly normální. V podmínkách lidské selekce nabyly zcela jiného významu. Lustig zasvěcuje posluchače do praktik, které mu v lágru pomohly přežít – zbytečně na sebe neupozorňoval, zviditelňoval se jen, když např. mohl mít práci, která mu pomohla získat další čas „k dobru“, tzn. žít. Podává svědectví o diktátu přirozeného pudu sebezáchovy – o chování poznamenaném ponižující redukcí člověčenství na samou podstatu živočišného druhu. Lustig dokázal v nacistickém sevření najít „skulinu“, kterou trýznitelé v „honbě za árijstvím“ v pověstné národní

důslednosti nepostihli, a jednoduše ji využil. Psychické kvality mu umožnily situaci vyhodnotit a schopnosti včas se adaptovat. Ukázal skutečný poměr inteligence. Jako příslušník „méněcenné a zlikvidováníhodné rasy“ (a tisíce jemu podobných) zvítězil morálně i fyzicky. Právě proto Lustigovo poselství ve Zpovědi: „Kdo zná, je připraven se bránit“ vyznívá velmi přesvědčivě. Pro hloubku pravdivosti by mohlo být mottem projektu pro budoucí učitele.

Ve výpovědích ostatních lidí, běžně spíše méně známých nebo neznámých, jsou překvapivé detaily dokreslující kolorit dobových událostí. Jednotlivá sdělení také udiví kvalitou formulací. Nechce se ani věřit zpovědím, že lidé v ghettech v mezích vnuceného režimu dokázali žít všední – dokonce z jejich pohledu specificky příjemný – život. Svědčí to o síle a touze člověka žít za všech okolností. Tito lidé jsou ještě po všech těch letech schopni vyznat se z kladných pocitů k místu, jakým byl např. Terezín. V důsledku koncentrace obyvatel stejného původu (a osudu) se zde leckterým dostalo jinak chybějícího sociálního kontaktu, a díky přítomnosti židovské inteligence mnohým také příležitosti tajně se vzdělávat. Je dojemné číst o lidech bez rozdílu věku, jak lačnili po vzdělání v situaci, kdy nikdo z nich nevěděl, zda rozšíření obzoru či zušlechtění ducha, kterého se jim tím dostává, stihne použít ještě zítra, pozítří... Podvědomě se zocelovali, sebeutvrzovali a bojovali s nepřitelem. Málokoho by napadlo uvažovat o něčem tak mírotvorném jako je vzdělání, jako o „zbrani“. Také ve výpovědích ostatních svědků tehdejších událostí jsou poselství podobná Lustigovu. Tak např. R. Klügerová praví, že „přemýšlení o lidských situacích je vždycky odvozováním z něčeho, co známe, směrem k něčemu, co se dá poznat“. Ve výpovědích zaujme, kolik nadčasově použitelného moudra z hlediska různých aspektů života je v nich uloženo. Jen chtít z nabízeného vzít.

Z projektu lze vycítit, že vzpomínky zachycené ve výpovědích jsou hluboce intimní a pro očitě svědky událostí dodnes traumatizující. Minulost je v myslích těchto lidí stále bolestně přítomna. Zdá se však, že její sdělení s ostatními jim pomáhá, už pro vědomí, že přežili pro sebe i pro nás. Prožili hrůzy války, jako „kandidáti života a smrti“ prošli koncentračními tábory a přišli o své nejbližší. Nedobrovolně sražení na kolena opět našli sílu se vzchopit a začít znovu, i když s nepoměrně těžším břemenem v paměti. Autorka si všímá jemného přediva vzpomínek, které jsou i přes sebevětší snahu nesdílitelné adekvátně prožitému. Jen těžko se smíruje s tím, že autenticita zůstává adresátu sdělení něco dlužna. Je ku prospěchu záměru projektu, že

nepodléhá svodu tento prostor překlenout vysvětlováním a směřováním toho, kdo s projektem pracuje. Neuhlazuje ani nejitrí – nechává příběh působit, přičemž určení míry intenzity ponechává na každém. Vyhýbá se všemu, co by „konečného uživatele“ mohlo vést k pocitu vlastní zmanipulovatelnosti a zneužitelnosti. Už v tom lze spatřovat jeden ze zárodků úspěšného přijetí projektu studenty.

Skvělým nápadem projektu je zařazení reakcí studentů na některé pasáže použité ve výuce. Svědčí o odborně-pedagogické erudici autorky, že při vytváření textu „pro studenty“ se neizolovala, správnost svých domněnek a kroků si průběžně zkušebně ověřovala a názory studentů pro ilustraci nabídla. Reflexe – jinak obvykle kritického – mládí, je povzbudivě pozitivní. Studenti se prostřednictvím lidských zpovědí dobírají poznání, a to i sebe sama. Pod vedením Jiráskové jsou ochotni k sebereflexi. Nejednou jsou překvapeni sami sebou, svým myšlenkovým pochodem a citovou odezvou. Poznané se jim hluboce vrývá. Jejich pohledy však mají (a vždy budou mít) nesrovnatelnou výhodu časového odstupu, jako u čtenáře znajícího pointu příběhu předem.

Na hlavu dnešní mládeže se obvykle snáší kritika za neúctu k tradicím a celospolečensky uznávaným hodnotám, ale... „ruku na srdce a oči na práh – ten vlastní“. Máme před ním zameteno? Předkládáme-li nastupující generaci více celebrit než osobností, pak musíme očekávat tomu adekvátní odezvu. Námitka, že „doba je taková“, neobstojí. Jinakost doby spočívá v kvalitativní odlišnosti předkládaných vzorů, nikoli v jejich nepotřebnosti. I v tomto ohledu by projekt mohl splnit významnou funkci. Je důležité, aby generace vstupující do profesně a společensky aktivního života se naučila rozlišovat mezi autoritou nepodloženou a zaslouženou, mezi kýčem a kvalitou, individualismem a sdílením, stupiditou a inteligencí, barbarstvím a kultivovaností.

Nastupující generace bývá pro přisuzované charakteristiky někdy expresivně označována za „generaci Já“. Je dostižena násilím v různé podobě – reálnými válečnými událostmi, ale zejména surovým ztvárněním virtuálních realit a fantazii v uměleckém a jiném prostředí. Nelze se pak divit rezignaci na násilí a snadnějšímu podlehnutí dojmu, že podobné historické události jsou jen „uměle vykonstruované“. V důsledku se projevuje otrlost, otupělost, egoismus a také třeba paušálně pojatá antipatie k určitému druhu informací. Také to je důvod, proč evaluovat metody práce se studenty a zasadit se o přizpůsobení a zatraktivnění učiva, zejména v „silných“ tématech. Projekt Věry Jiráskové cílí na oblast rozvoje empatie studentů a patrně tak vystihuje

(a postihuje) „Achillovu patu“ současné mládeže. Nedávná analýza jedné psychologické studie Michiganské univerzity ukázala pokles empatie současných univerzitních studentů za posledních 30 let o plných 40 procent. Z výzkumu mimo jiné též vyplynulo, že se zmenšil zájem mladých o pocity druhých.

Ať již je současná mládež jakákoli, jedno jí nelze upřít – zájem komunikovat. V době „SMS zpráv“, „emailů“, „blogů“, „facebooků“, „skypů“, sociálních sítí a jiných technických prostředků a vymožeností je obtížné zachytit její pozornost. Volba „1. osoby singuláru“ v projektu je pravděpodobně tzv. trefou do černého, neboť vystihuje „frekvenci“, na jaké je moderní mládež schopna „přijímat“. Autentická výpověď se stává zprávou od odesílatele – pamětníka k příjemci – studentovi; zprostředkujícím „operátorem“ je v tomto případě pedagog. Na jednostrannost monologu – výpovědi navazuje sebereflexe – vnitřní dialog. Virtuální průchod stejnými událostmi nutí k zamyšlení, jak bychom reagovali v identické situaci, zda bychom cítili, prožívali či unesli totéž. Zpracování zaplavuje přívalem nových otázek a nutí hledat odpovědi. Využití autentických výpovědí ve výuce otevírá prostor atraktivnímu, neodosobněnému a tudíž velmi „živému“ způsobu osvojování informací prostřednictvím prožitku, porozumění a empatie. Autorka jistě mohla zvolit i jiný způsob, ale vsadila na práci s jazykem (zprostředkování sděleného slova přepisem, případně poslechem) a porozumění psanému textu.

Jirásková se vystavila dvojímu tlaku – nezahltit téma fakty nebo naopak z pohledu výukového předmětu „doplňkovým balastem“, a přitom neztratit autenticitu příběhu. Z celého projektu je zřetelné, jak moc se pro ni stala důležitá ryznost, přesnost, čistota a až „sterilní“ autenticita sdělovaného. Přestože se ve jménu těchto hodnot jako autorka vědomě upozadňuje, do kontinuity jednotlivých „scén“ nezasahuje a nechává vyniknout slova jiných promlouvajících, autorský podíl na projektu před vnímavým čtenářem neskryje. Sestavit „strom“ holokaustu o kmeni tvořeném průřezem Lustigova života a nechat jej v historickém kontextu rozvětvit ve výpovědích několika dalších životních příběhů Lustigových soupeřníků, vyžaduje značnou dávku zkušenosti, trpělivosti, znalostí, zanícenosti, invence a nepochybně i času stráveného po knihovnách a archivech. Je evidentní, že autorka musela k danému tématu prostudovat nespočet zdrojů. Projekt je příkladem toho, že tvůrčí přístup nemusí vůbec spočívat ve stožení autorsky popsanych stran, ale též ve stovkách hodin strávených hledáním výpovědí s kompatibilními, lehce konfrontačními či kontroverzními markanty a přemýšlením o výběru relevantních informací.

Množství energie vložené do projektu je znát „na první přečtení“. Jirásková se s textem, „hlavními protagonisty“ a projektem sžila. Nazývá-li Lustiga v textu místy „Arnoštem“, nepříjde to nezdvořilé, ani familiární, naopak v tom lze spatřovat, že si zachovala odstup a pohled pozorovatele. Sleduje, jak koncentrované a intenzivně prožívané události se stávají akcelerátorem psychického zraní mladého člověka – „Arnošt tenkrát“ a „Lustig poté“ reprezentují posun ve zkušenostech, názorech, jednání a hodnotovém systému.

Kdo by se domníval, že projekt je tvořen nesourodými fragmenty vzpomínek bezejmenných lidí, spletl by se. Pokud je souhrnem, pak snad jen v „pohotovostní poloze“, avšak při správném uchopení nechá rozvinout své přednosti. Vzhledem k vnitřním vazbám a souvislostem je možné projekt považovat za smysluplný celek. Projekt je primárně určen k využití studentům pedagogických fakult připravujících se na učitelskou dráhu, případně již působícím pedagogům k využití ve výuce základů společenských věd. Z hlediska metody však má projekt v sobě latentně vyšší ambici. Uplatnění by našel také v jiných výukových předmětech (např. psychologii, dějepise, českém jazyce a literatuře), dále třeba v projektové výchově, v pregraduální přípravě na jiných fakultách mnohých vysokých škol (např. právnických, filozofických, sociálních věd, humanitních studií, bezpečnostně právních apod.), po úvaze ve středních školách a dále prostě jako „zdroj“ (vzdělávací pořady, besedy a akce podobného typu ve školách, muzeích a památnících, k mediálnímu zpracování atp.).

Vedle toho „jaký“ projekt je a „co“ přináší, je třeba se zabývat otázkou, „zda“ je ho vlastně potřeba. Každého primárně napadne otázka, zda má smysl se k událostem holocaustu po tolika letech znovu vracet, zvláště, pokud jsme o něm slyšeli ve všech typech škol snad už „úplně všechno“. Příkladů svědčících pro jedinou, a to kladnou, odpověď je plná realita. Silící extremismus, sympatizování s fašistickým hnutím, rasová nenávisť, nesnášenlivost a nárůst trestných činů s rasovým podtextem, pokusy o zlehčování genocidy, názory zpochybňující existenci ghetta a koncentračních táborů, atd. To vše dokládá, že „paměťové stopy“ nebyly utlumeny ani na „protilehlé straně“. Toto nejsou argumenty pro hermetické uzavření jedné historické kapitoly a její opatření přelepkou „bez významu pro všední život“.

Ve společnosti početně narůstá skupina těch, kteří o holocaustu mají už jen zprostředkované informace. Chce se říct „naštěstí“, ale... Stále mladší a mladší lidé se vzdalují od novodobého milníku dějin. Varovná slova o této

„morální a fyzické apokalypse lidstva“ k nim doléhají z čím dál větší dálky a jsou přehlušovány pochybovačnými a cíleně manipulujícími tendencemi. Je jen na nich, čemu dopřejí sluchu? Nikoli. Člověku je bližší svoboda, ale i té se musí učit. Je na všech, kteří je vyprovází do života a předávají jim pomyslnou štafetu „aktivního bytí“, aby jim umožnili skutečnou svobodu rozpoznat a rozlišit opravdové hodnoty lidství tak, aby se před sebou, svými dětmi a dětmi jejich dětí nemuseli za nic ani stydět, ani omlouvat. Lidský život je krátký a zásadní chyby nevratné. Jen hlupák se nepoučí z minulosti a zkušenosti druhých a začíná „od nuly“. Autorka si uvědomuje pomíjivost okamžiku, kdy pamětníci události zatím ještě žijí mezi námi, a současně cenu jejich zkušeností. Ubývá těch, kteří mají „o čem“ vyprávět. Svým projektem se snaží, aby na druhé straně přibýlo těch, kteří neztratí zájem o jejich poselství. Usiluje nejen o udržení kontinuity dějinného dědictví, ale zejména o udržení jeho „funkčnosti“. V tom je smysl a význam projektu.

Novost a do jisté míry i exkluzivita projektu spočívá, jak již bylo zmíněno, v přístupu, metodě a volbě formy. Možná nejde v širokém pedagogickém kontextu o zásadní objev, ale nesporně o nový, moderní, originální a promyšlený nápad využít autentické výpovědi ve výuce. Jiráskové se povedlo konfrontovat informativně popisnou rovinu s tvůrčím a flexibilně připraveným pojetím tématu holocaustu. Postoj autorky však nemůže být chápán tak, že by tzv. „s vaničkou vylévala i dítě“, tj., že by zavrhovala využití deskriptivní formy ve výuce. Přestože projekt již částečně otestovala na studentech, nepředchází hodnocení výsledku, pouze naznačuje pozitiva, která by se v konečném srovnání mohla ukázat jako „rozhodující“. Osobně se domnívám, že Jirásková snesla mnoho argumentů (včetně těch „mezi řádky“) svědčících pro užitečnost a uplatnění projektu „Historie jako lidský příběh“ – využití autentických výpovědí ve výuce. Vybrané lidské příběhy charakterizovala příznačně jako „nutící nikoli k poslechu, nýbrž k naslouchání, přemýšlení, reflexi i sebereflexi“. Z didaktického hlediska se tak projektem vydala jasným směrem od encyklopedismu k tvůrčímu myšlení. V tom je její projekt velmi tendenční. Bylo by škoda, pokud by dostupnost projektu zůstala omezena jen na Pedagogickou fakultu UK v Praze a neotevřela se širší veřejnosti. Projekt si lze představit publikovaný v knižním vydání, eventuálně v podobě textů přenesených do nahrávky.

Pozitivním rysem zpracování je fakt, že vzpomínky Lustiga a dalších jsou zachyceny poutavou formou přijatelnou jak pro čtenáře, tak posluchače. Lid-

ský příběh umožňuje stát se jeho součástí. Projekt je o holocaustu, ale také o empatii a pocitech. Nevyhnu se jim na závěr ani já: Přiznám se, že jsem dlouho chodila kolem rukopisu projektu, než jsem se přiměla do něj začít – nikoli s nedůvěrou v projekt samý, ale z obav o obsah. S rukou připravenou na svazku jsem předjímal, zda jsem schopna unést „tíhu“ všech těch stran a popisů a pak po otočení poslední stránky s tímto „závažím“ žít jakoby nic. Záhy jsem poznala, jak snadné je otevřít se slovům a propadnout kouzlu skutečného příběhu skutečného člověka, ačkoli vypovídá o temné stránce lidských dějin, jakou bylo cílené vyvražďování lidí.

Židé se ve výpovědích přiznávají k pocitům viny, že si „dovolili luxus přežít“ a paradoxně se za to ještě stydí. Jak nepodobný pocit pocitu čtenáře, který přes všechny zprostředkované hrůzy a tragédie vychází „z příběhu“ posílený a navíc se bez racionálního důvodu cítí podivně provinile. Kontrast vzpomínek „poznamenaných krví“ a finálního prožitku čtenáře nebo posluchače je tak ostrý, že nutí k revizi emoce, zda snad ve výsledku „neprofituje“ na neštěstí druhých. Adresátu projektu se nabízí možnost pochopit, že příběhy – i přes povrchní syrovost – v sobě mají „teplé jádro“. Každý, kdo projde lágrem „s průvodcem“, si připadá zvláště vnitřně naplněn a aktivován. Do pomyslné společnosti pamětníků Terezína, Osvětimi, Buchenwaldu a dalších „továren na smrt“ vchází jako nezúčastněný a odchází jako „obohacený“, a to o lidskou zkušenost ze samé „hranice života“. Na základě vlastního prožitku si proto troufám vyslovit přesvědčení, že zpracování Věry Jiráskové zaujme i toho, kdo má před holocaustem jako „obávaným tématem“ psychické zábrany.

Poté, co jsem se seznámila s názory studentů obsaženými v závěru projektu, jsem zjistila, že jsou velmi podobné mým a že mi tak trochu „vzaly vítr z plachet“. Pátrala jsem po důvodu, z jakého snad nejsem schopna vlastního osobitého prožitku, který by byl mým individuálním otiskem příběhů, ale pak jsem si uvědomila nezdolnou sílu formy, která nikoho z nás nenutila, a přesto dovedla tamtéž. Projekt zaznamenal další konkordanci – nejen u „vypovídajících“, ale také na straně „naslouchajících“. Takovou moc nemá každý text. Jsme různí, avšak v zásadě stejní – jsme lidé (i když v zrcadle dějin se ne všem takového odrazu dostává). Pěstujme a kultivujme své lidství a nedopusťme, aby se nad námi někdo povyšoval nebo nás ponižoval – takové poselství si formuluji a odnáším z projektu já.

Jsem přesvědčena, že projekt Věry Jiráskové „Historie jako lidský příběh“ s podtitulem „využívání autentických výpovědí ve výuce“, má co sdělit. Je

smysluplným a záslužným počinem z hlediska didaktického i tématického a jako takový má budoucnost, naději získat svoje „publikum“ a široce se uplatnit. Stojí za to se jím zabývat.

Kontakt

JUDr. Gabriela Baránková
odbor vzdělávání a správy policejního školství
Ministerstvo vnitra
gabara@email.cz